

Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 10. maj 2006

## Betænkning

over

### Forslag til lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

[af undervisningsministeren (Bertel Haarder)]

#### 1. Ændringsforslag

Undervisningsministeren har stillet 4 ændringsforslag til lovforslaget.

#### 2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 28. marts 2007 og var til 1. behandling den 20. april 2007. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Uddannelsesudvalget.

#### *Møder*

Udvalget har behandlet lovforslaget i 5 møder.

#### *Høring*

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og undervisningsministeren sendte den 19. marts 2007 dette udkast til udvalget, jf. alm. del – bilag 268. Den 13. april 2007 sendte undervisningsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

#### *Skriftlige henvendelser*

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

De Samvirkende Invalideorganisationer,  
Karise Efterskole,  
KL og  
Uddannelsescenter Hilltop i Skive.

Undervisningsministeren har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

#### *Deputationer*

Endvidere har følgende mundtligt over for udvalget redegjort for deres holdning til lovforslaget:

Karise Efterskole,  
KL og  
Uddannelsescenter Hilltop i Skive.

#### *Spørgsmål*

Udvalget har stillet 10 spørgsmål til undervisningsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

### *Oprtryk af materiale*

Som bilag 2 til betænkningen er optrykt beslutningsforslag nr. B 51 om tilbud om ungdomsuddannelse til udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov fra folketingsåret 2005-06.

### **3. Tilkendegivelse fra undervisningsministeren**

Undervisningsministeren har over for udvalget oplyst følgende:

Det har været forudsat, at unge, der deltager i ungdomsuddannelserne, bevarer deres hidtidige forsørgelsesgrundlag. Uddannelserne kan blandt andet gives til førtidspensionister og som led i revalidering.

### **4. Indstillinger og politiske bemærkninger**

*Udvalget* indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Socialdemokratiets, Det Radikale Venstres og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget glæder sig over, at det endelig er lykkedes at sikre unge med særlige behov ret til, hvad der svarer til 3 års uddannelse efter grundskolen. I forbindelse med regeringens strukturreform blev ansvaret for de unges uddannelse flyttet fra amterne til kommunerne. Amterne havde en ret forskelligartet varetagelse af opgaven, og S, RV og SF havde som en prioritet under forhandlingerne om strukturreformen, at ansvaret for de unges uddannelser skulle varetages i et statsligt regi, som både almene gymnasier, HF og erhvervsskolerne er det. Baggrunden for dette var hensynet til ligestilling af unge med meget forskellige behov og muligheden for at sikre grundlaget for finansiering af uddannelsesforløb, der sandsynligvis i vid udstrækning vil blive tilrettelagt individuelt.

Regeringen var urokkelig i spørgsmålet om, at opgaven skulle varetages i kommunerne. S, RV og SF glædede sig derfor over, at Dansk Folkeparti parallelt med oppositionen udarbejdede et forslag om ret til uddannelse for unge med særlige behov. Da der først blev flertal for forslaget og siden skabt en vis finansiering via satspuljen 2007, blev der lagt en grund for, at der virkelig bliver en ret til uddannelse.

Der er desværre en række udestående problemer. I høringsfasen har væsentlige interessenter rejst spørgsmålet om, hvorvidt finansieringen er tilstrækkelig. Intet tyder på, at der er tilstrækkelig finansiering. Det er især et problem for kommunerne i disse år, hvor den kommunale økonomi er særdeles stram.

Dertil skal lægges, at der stadig er ligestillingsproblemer. For unge, der kan gennemføre en gymnasial eller erhvervsrettet ungdomsuddannelse, er der ingen kommunal visitering. Den kommunale visitering risikerer at medføre, at uddannelsen får karakter af social foranstaltning i stedet for at have en grundlæggende identitet som uddannelse.

S, RV og SF vil følge realiseringen af forslaget tæt. Det er fortsat de tre partiers opfattelse, at det vil sikre ligestilling og reel virkeliggørelse at gøre det til en statslig forpligtelse at finansiere de unges rettighed og en statslig forpligtelse at sikre tilbuddet.

S, RV og SF har store forventninger til den rettighed, der med dette lovforslag gives til gruppen af unge, som har særlige behov.

For at sikre at kommunerne lever op til ansvaret for og forpligtelsen til at tilbyde unge med særlige behov en 3-årig ungdomsuddannelse, ønsker S, RV og SF, at undervisningsministeren i januar 2008 fremlægger en redegørelse, hvoraf det fremgår, hvordan kommunerne har varetaget opgaven siden lovens ikrafttræden den 1. august 2007.

Det bør fremgå af redegørelsen, hvor mange unge inden for målgruppen der er påbegyndt en ungdomsuddannelse, samt i hvilket omfang kommunerne lever op til ansvaret med at vejlede de unge om tilbuddet. Vi finder det særdeles vigtigt, at kommunerne får de ressourcer og den vejledning, der skal til, for at flest muligt kan få udbytte af retten til den 3-årig ungdomsuddannelse, der følger af lovforslaget.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget udtrykker stor glæde over dette lovforslag, som er en opfølgning på B 51 om tilbud om ungdomsuddannelse til udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov, som Dansk Folkeparti fremsatte i Folketingsåret 2005-06, og som blev enstemmigt vedtaget ved 2. behandling den 4. maj 2006.

Enhedslistens medlem af udvalget støtter til fulde, at kommunerne skal udbyde 3-årige ungdomsuddannelser, der retter sig imod unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Det er en klar forbedring, at der er kommunale ungdomsuddannelser til denne gruppe.

Enhedslisten mener, at det ville være bedre, hvis uddannelserne lå i statsligt regi frem for kommunalt, og vi mener ikke, at der skal være former for visitation, der kan undergrave retten til uddannelsen.

Enhedslisten tilslutter sig bemærkningerne fra S, RV og SF.

Siumut, Tjóðveldisflokkurinn, Fólkaflokkurinn og Inuit Ataqatigiit var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

## 5. Ændringsforslag med bemærkninger

### Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

#### Til § 2

1) I *stk. 1, 1. pkt.*, udgår », hvis den unge har forudsætninger for at følge uddannelsen med udbytte«.

[Præcisering af kommunalbestyrelsens tilbud om en ungdomsuddannelse til unge med særlige behov]

#### Til § 3

2) I *stk. 1* udgår »og har forudsætninger for at følge ungdomsuddannelsen med udbytte«.

[Præcisering af kommunalbestyrelsens tilbud om en ungdomsuddannelse til unge med særlige behov]

#### Til § 4

3) *Stk. 2, 3. pkt.*, udgår.

[Konsekvens af ændringsforslag nr. 4]

## Ny paragraf

4) Efter § 4 indsættes som ny paragraf:

»§ 01. I uddannelsesplanen, jf. § 4, stk. 2, kan indgå elementer, der leveres af

- 1) efterskoler i form af særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb efter § 4, stk. 2, og supplerende undervisningstilbud for unge, jf. lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler),
- 2) husholdningsskoler, håndarbejdsskoler og folkehøjskoler, jf. lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler),
- 3) produktionsskoler, jf. lov om produktionsskoler,
- 4) institutioner for erhvervsrettet uddannelse, jf. lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse,
- 5) daghøjskoler, jf. lov om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet (folkeoplysningsloven), og
- 6) værksteder og andre institutioner.

*Stk. 2.* Kommunalbestyrelsen kan indgå aftale med de i stk. 1, nr. 1-6, nævnte institutioner om tilrettelæggelse af uddannelsen, jf. § 1, stk. 7, i lov om specialundervisning for voksne.

*Stk. 3.* Kommunen afholder udgiften til særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb efter § 4, stk. 2, og supplerende undervisningstilbud samt for den i stk. 2 nævnte tilrettelæggelse. Herudover kan kommunen for unge, der modtager ordinær undervisning på en produktionsskole, afholde udgiften til specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte m.v.

*Stk. 4.* De i stk. 1, nr. 1-4, nævnte institutioners udbud af særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb efter § 4, stk. 2, supplerende undervisningstilbud og den i stk. 2 nævnte tilrettelæggelse skal ske som indtægtsdækket virksomhed.

*Stk. 5.* Udgifter til elementer af ordinær undervisning, der leveres af de i stk. 1, nr. 2-4, nævnte institutioner, finansieres efter bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for den pågældende aktivitet. Udgifter til eventuel elevbetaling eller lignende for deltagelse i elementer af ordinær undervisning afholdes af kommunen.«

[Præcisering af reglerne om finansiering m.v. af uddannelseselementer, der leveres af frie kostskoler, produktionsskoler, institutioner for erhvervsrettet uddannelse, daghøjskoler, værksteder og andre institutioner]

## B e m æ r k n i n g e r

### Til nr. 1

Det fremgår af § 2, stk. 1, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov har et retskrav på en ungdomsuddannelse. Desuden fremgår det af § 1, stk. 2, at ungdomsuddannelsen retter sig mod unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

Efter § 2, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen tilbyde de omfattede unge, der er tilmeldt kommunens folkeregister, en 3-årig ungdomsuddannelse efter denne lov.

Da nogle af de indkomne hørings svar har peget på, at ordene »hvis den unge har forudsætninger for at følge uddannelsen med udbytte« kunne forstås som en begrænsning i kommunalbestyrelsens forpligtelse, foreslås det, at ordene udgår.

Det præciseres herved, at alle unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, skal have et tilbud efter denne lov.

## Til nr. 2

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 1.

## Til nr. 3

Ændringen er en konsekvens af ændringsforslag nr. 4.

## Til nr. 4

Den foreslåede ændring indeholder en præcisering af lovforslagets bestemmelser om, at der i uddannelsesplanen kan indgå elementer, der leveres af frie kostskoler, produktionsskoler m.v., herunder finansieringen af disse elementer.

## Ad nr. 1

Den foreslåede bestemmelse regulerer, hvilke institutioner der kan levere elementer af uddannelsen. For de nævnte institutioner i nr. 1-4, der primært finansieres af statstilskud, vil udbud af aktiviteter i form af særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb efter lovforslagets § 4, stk. 2, supplerende undervisningstilbud for unge og tilrettelæggelse af uddannelsen, alene kunne have karakter af accessorisk virksomhed til institutionernes udbud af den virksomhed, hvortil de er godkendt.

Ifølge § 1, stk. 1, i lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler) er formålet med frie kostskoler at tilbyde undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse, og som er godkendt af undervisningsministeren til tilskud. Et fælles bærende princip for skolerne er, at de er kostskoler.

Skoler, der er godkendt til tilskud efter lov om frie kostskoler, kan udbyde kursusvirksomhed og lignende, til hvilken de er godkendt. Dette gælder både kursusvirksomhed med og uden statstilskud.

Efterskolerne tilbyder et kostskoleophold for 14 til 18-årige som et tilbud i grundskolens sidste år og i overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne. Det er ikke tanken med denne lov at ændre i efterskolernes nuværende kerneydelser. Efterskolerne, herunder efterskoler, der er godkendt til et samlet særligt tilbud, kan som hidtil tilbyde undervisning til efterskolernes målgruppe i henhold til lov om frie kostskoler.

Produktionsskolerne giver tilbud til unge under 25 år, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, og som ikke umiddelbart har forudsætninger for at påbegynde en sådan uddannelse eller har afbrudt en ungdomsuddannelse.

Efterskoler, folkehøjskoler, husholdningsskoler, håndarbejdsskoler, produktionsskoler og institutioner for erhvervsrettet uddannelse, der giver tilbud i henhold til lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov om særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb, supplerende undervisning eller den i stk. 2 nævnte tilrettelæggelse af uddannelsen, vil fortsat skulle opfylde de grundlæggende betingelser i institutionslovgivningen for at opnå tilskud. Dvs., at der ikke kan godkendes en institution, der alene har til formål at tilbyde aktiviteter efter denne lov. Det samme gælder i de tilfælde, hvor en institution i drift ikke kan skaffe nok ordinære elever.

Det er kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov, hvorfor det er kommunalbestyrelsen, der skal føre tilsyn med særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb, supplerende undervisning og den i stk. 2 nævnte tilrettelæggelse af uddannelsen, der gennemføres på efterskoler, folkehøjskoler, husholdningsskoler, håndarbejdsskoler, produktionsskoler og institutioner for erhvervsrettet uddannelse. Med hensyn til elementer af ordinær undervisning på folkehøjskoler, husholdningsskoler, håndarbejdsskoler, produktionsskoler og insti-

---

tutioner for erhvervsrettet uddannelse gælder de almindelige regler om tilsyn for den pågældende aktivitet.

Ad nr. 2

Det foreslås præciseret, at kommunalbestyrelsen kan indgå aftale med de nævnte institutioner om tilrettelæggelse af ungdomsuddannelsen.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at kommunen kan overlade tilrettelæggelsen af ungdomsuddannelse til efterskoler, højskoler, erhvervsskoler m.fl. Denne opgave for institutioner med statstilskud bør fremgå direkte af lovteksten. Det er alene den praktiske tilrettelæggelse af uddannelsen, der kan overlades til disse institutioner. Myndighedsopgaverne efter forslagets §§ 2-4 kan ikke overføres til de statsstøttede institutioner. Dette gælder også administration af befordringsordningen.

Ad nr. 3 og 4

De foreslåede bestemmelser præciserer finansieringen af udgifter til ungdomsuddannelsen, der ikke finansieres af de ordinære statslige taxametertilskud. Desuden præciseres, hvorledes en række selvejende institutioner skal prisfastsætte deres udbud heraf.

Fælles for de frie kostskoleformer gælder, at særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb, aldrig kan opfylde lovkravet om åbenhed, og de kan derfor ikke udløse statstilskud. Tilsvarende skal institutioner for erhvervsrettet uddannelse og produktionsskoler opkræve betaling for kurser og undervisning, der er særligt tilrettelagt for bestemte grupper.

Institutionernes fastsættelse af betalingen skal ske efter budgetvejledningens regler om indtægtsdækket virksomhed, jf. forslagets stk. 4. Baggrunden herfor er, at institutionernes udbud ikke må være konkurrenceforvridende i forhold til private udbydere heraf.

Ved særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb, og supplerende undervisningstilbud skal kommunalbestyrelsen afholde alle udgifter, da der ikke gives statstilskud til sådanne forløb. Såfremt kostskoler udbyder særligt tilrettelagte forløb eller supplerende undervisningstilbud, skal fastsættelsen af den kommunale finansiering ske efter budgetvejledningens regler om indtægtsdækket virksomhed.

For så vidt angår produktionsskolerne indebærer det, at unge i ungdomsuddannelsen, der følger ordinær undervisning på en produktionsskole, skal følge de almindelige regler, herunder reglerne om målgruppevurdering af Ungdommens Uddannelsesvejledning, indhold og tilrettelæggelse af undervisningen, timetal og tilskudsberegning.

Efter produktionsskoleloven kan skolerne tilbyde specialundervisning og specialpædagogisk bistand. Udgifterne hertil afholdes af skolernes almindelige indtægter, dvs. af statstilskuddet. For at gøre det muligt for skolerne at optage elever i ordinære forløb med et behov for specialundervisning og specialpædagogisk støtte, som skolen ikke har mulighed for at imødekomme, foreslås det, at kommunen kan afholde udgiften til specialundervisning og specialpædagogisk støtte.

Ad nr. 5

Den foreslåede bestemmelse præciserer finansieringen af elementer i ungdomsuddannelsen, der finansieres af de ordinære statslige taxametertilskud.

Såfremt unge med særlige behov deltager i ordinære forløb på en efterskole, folkehøjskole, produktionsskole, institution for erhvervsrettet uddannelse m.v. finansieres aktiviteten efter de bestemmelser, der findes i lovgivningen for den pågældende aktivitet. De sædvanlige tilskudsbetingelser med hensyn til elevtal, undervisningstimetal, kursusbetingelser, årselevberegning m.v. gælder også i disse tilfælde. Er den pågældende deltager omfattet af den persongruppe, der er omfattet af lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelses-

indsats m.m. (betalingsloven), vil det være kommunen, der skal yde uddannelsesinstitutionen en betaling svarende til de tilskud eller bevillinger, der ellers ville være blevet ydet af Undervisningsministeriet.

Betalingsloven gælder for al undervisning under Undervisningsministeriet, bortset fra ordblindeundervisning i henhold til lov om forberedende undervisning og ordblindeundervisning for voksne og for specialundervisning i henhold til lov om specialundervisning for voksne.

Unge, der efter lovforslaget modtager ordinær undervisning på produktionsskole, vil være omfattet af den kommunale befordringsordning efter lovforslagets kapitel 4.

For deltagelse i kurser på husholdningsskoler, håndarbejdsskoler og folkehøjskoler skal skolen fastsætte og opkræve en elevbetaling. Eftersom deltagelse i ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov skal være vederlagsfri for den unge, skal udgiften hertil afholdes af kommunen. Hvis den unge deltager i andre elementer af ordinær undervisning, hvor der opkræves betaling, afholdes udgiften herved også af kommunen.

*Troels Christensen (V) Anne-Mette Winther Christiansen (V) Britta Schall Holberg (V)*  
*Tina Nedergaard (V) fmd. Ellen Trane Nørby (V) Martin Henriksen (DF) Søren Krarup (DF)*  
*Lars Barfoed (KF) Jens Jørgen Nygaard (KF) Christine Antorini (S) Kirsten Brosbøl (S)*  
*Carsten Hansen (S) Bjarne Laustsen (S) Margrethe Vestager (RV) nfm. Bente Dahl (RV)*  
*Pernille Vigsø Bagge (SF) Pernille Rosenkrantz-Theil (EL)*

Siumut, Tjóðveldisflokkurin, Fólkaflokkurin og Inuit Ataqatigiit havde ikke medlemmer i udvalget.

#### **Folketingets sammensætning**

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	52	Enhedslisten (EL)	6
Socialdemokratiet (S)	47	Siumut (SIU)	1
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	18	Fólkaflokkurin (FF)	1
Det Radikale Venstre (RV)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	11	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	3

### Oversigt over bilag vedrørende L 196

Bilagsnr.	Titel
1	Henvendelse af 27/3-07 fra De Samvirkende Invalideorganisationer
2	Høringsnotat, høringsliste og høringssvar, fra undervisningsministeren
3	Henvendelse af 12/4-07 fra Karise Efterskole
4	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
5	Supplerende høringssvar, fra undervisningsministeren
6	Henvendelse af 1/4-07 fra Uddannelsescenter Hilltop i Skive
7	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
8	Henvendelse af 26/4-07 fra KL
9	1. udkast til betækning
10	Notat fra KL udleveret i forbindelse med foretræde for udvalget 2/5-07
11	Supplerende notat fra Karise Efterskole i forbindelse med foretræde for udvalget 2/5-07
12	Betækningsbidrag fra undervisningsministeren
13	Ændringsforslag fra undervisningsministeren
14	2. udkast til betækning

### Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 196

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om kommentar til henvendelse af 27/3-07 fra De Samvirkende Invalideorganisationer, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om kommentar til henvendelse af 12/4-07 fra Karise Efterskole, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om kommentar til henvendelse af 1/4-07 fra Uddannelsescenter Hilltop i Skive, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om kommentar til henvendelse af 26/4-07 fra KL, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om kommentar til notat af 26/4-07 fra KL, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm. om kommentar til notat fra Karise Efterskole, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm., om Ungdommens Uddannelsesvejledning har tilstrækkelige kompetencer i forhold til lovforslagets målgruppe, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
8	Spm. om økonomien i lovforslaget, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå



- 9 Spm. om sikringen af, at kommunerne lever op til deres forpligtelser i henhold til lovforslaget, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 10 Spm. om yderligere midler, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå

**Beslutningsforslag nr. B 51 om tilbud om ungdomsuddannelse til udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov fra folketingsåret 2005-06**

Beslutningsforslaget er optrykt efter ønske fra DF.

Fremsat den 14. december 2005 af Tina Petersen (DF), Kristian Thulesen Dahl (DF), Mia Falkenberg (DF), Christian H. Hansen (DF), Martin Henriksen (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Anita Knakkegaard (DF), Pia Kristensen (DF), Karin Nødgaard (DF), Birthe Skaarup (DF) og Peter Skaarup (DF)

**Folketingsbeslutning****om tilbud om ungdomsuddannelse til udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov**

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag samt forberede de administrative ændringer, som er nødvendige for at sikre, at udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, der på grund af deres handicap ikke kan gennemgå det traditionelle ungdomsuddannelsessystem, fra og med den 1. august 2007 får et lovfæstet krav på en treårig ungdomsuddannelse efter endt grundskole, uanset hvor i landet de har bopæl.

---

## *Bemærkninger til forslaget*

### *1. Baggrund*

De undervisningstilbud, der findes til udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov i Danmark, er ikke sat ordentligt i system. De er mangelfulde og findes kun nogle steder i landet. Undervisningstilbuddene er ikke forankret i en tradition eller en lovgivning, der giver gruppen af disse unge nogen sikkerhed for at kunne gennemgå et uddannelsesforløb overhovedet. Nogle amter har et godt udbud af kvalificerede tilbud, andre har stort set ingen. Det beror derfor i høj grad på tilfældigheder, om udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov modtager et tilbud om uddannelse.

Der er i Danmark et udbredt ønske om, at vi skal behandle alle handicapgrupper ordentligt, og der er under den nuværende regering igangsat eller forberedt mange initiativer til forbedring af de handicappedes vilkår, som savnedes i de forudgående år under socialdemokratisk ledelse. Regeringens handicappolitiske handlingsplan fra februar 2003 og erhvervs- og økonomiminister Bendt Bendtsens redegørelse til Folketinget i december 2004 omfatter en lang række initiativer, som nu er i gang eller gennemført. I Danmark er vi således ikke så langt bagud, som vi tidligere har været.

Der er imidlertid ikke grund til at overdrive begejstringen over de tiltag på handicapområdet, der er gennemført. En benchmarkundersøgelse blev fremlagt af Erhvervs- og Byggestyrelsen i maj 2005: »Dansk handicappolitik i internationalt perspektiv«. Undersøgelsen sammenligner forhold inden for fysisk tilgængelighed til byggeri og offentlig transport, beskæftigelse, uddannelse, bolig, social service, fritid og offentlig administration i Danmark, Sverige, Holland, Storbritannien og USA. Analysen viser, at Danmark ikke som helhed adskiller sig markant fra andre lande, hverken til den positive side eller til den negative. Men analysen viser beklageligvis, at Danmark netop på uddannelsesområdet adskiller sig på negativ måde fra de andre undersøgte lande. I tidsskriftet *Lighedstegn*, nr. 2, april 2005, skriver Mogens Wiederholt herom:

*»På uddannelsesområdet har Danmark den laveste placering, når det gælder forskellen mellem handicappedes og ikke-handicappedes uddannelsesniveau – og det er selv om Danmark samtidig er det land, der bruger flest penge på specialpædagogisk støtte pr. modtager. Det kunne tyde på, at alt for mange falder fra uddannelsen uden at færdiggøre den. På baggrund af undersøgelsen må man konkludere, at der således er behov for at se på, hvordan vi i højere grad kan sikre, at modtagerne af støtten gennemfører uddannelsen.«*

Særlig for gruppen af unge, der er udviklingshæmmede eller har særlige behov, gælder det, at der reelt er meget dårlig adgang til ungdomsuddannelser. Der er derfor brug for at gå videre med en lovgivning på dette område.

Regeringen har i Regeringsgrundlaget 2005 stillet op som målsætning, at en stadig større del af ungdommen skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Hvor det i disse år er omkring 78 pct. af en ungdomsårgang, der gennemfører en ungdomsuddannelse, har regeringen sat som mål, at denne andel i 2010 skal op på 85 pct. og i 2015 på 95 pct. Når der sættes så høje mål, og når ønsket er, at alle unge skal have tilbuddet om en ungdomsuddannelse, bør det også føre til, at udviklingshæmmede unge og andre, som på grund af handicap ikke kan profitere af det traditionelle ungdomsuddannelsessystem, får et lovfæstet krav på en treårig ungdomsuddannelse efter endt grundskole, uanset hvor i landet de har bopæl. Målsætningen om en gennemførelsesprocent på 95 må også gælde for unge med handicap.

---

Nedenfor i afsnit 2 gennemgås beslutningsforslagets indhold og konsekvenser. Afsnit 3 indeholder en kort gennemgang af de senere års debat på området. Afsnit 4 giver en kort beskrivelse af de hidtidige danske erfaringer med ungdomsuddannelse for disse unge. Afsnit 5 indeholder en kort gennemgang af erfaringer fra Sverige, og afsnit 6 er en kort sammenfatning.

## *2. Beslutningsforslagets indhold*

Beslutningsforslaget vil betyde, at de store regionale forskelle, der i dag kendetegner tilbuddene til udviklingshæmmede unge, skal erstattes af mere ensartede tilbud. Retten til at modtage sådanne tilbud skal præciseres i lovgivningen, så det bliver klart, at der påhviler det offentlige en egentlig forpligtelse til at forbedre ungdomsuddannelserne og bringe tilbuddet frem til målgruppen.

Det er i den nuværende lovgivning amterne, der står for specialundervisningen af unge (efter endt folkeskoleforløb) og voksne, men lov om specialundervisning for voksne sikrer ikke i praksis, at alle unge med særlige behov tilbydes undervisning. Loven sikrer heller ikke landsdækkende normer for undervisningens indhold, omfang og varighed.

Det er i en henvendelse til Undervisningsministeriet fra Rådet om Kortuddannedes Fortsatte Uddannelse i juni 2004 påpeget, at den enkelte deltager trods lovfæstet ret til undervisning har en svag retsstilling ved visitationen, fordi der ikke findes en fælles minimumsstandard eller fælles kriterier for undervisningen.

Dansk Folkeparti mener at, dette beslutningsforslag vil være med til at sikre, at de 18-19-årige handicappede også omfattes af den erhvervsuddannelsesgaranti, regeringen vil give til alle andre unge.

I den lovgivning, der lægges op til med dette beslutningsforslag, er det vigtigt at fokusere på, at mål og indhold i ungdomsuddannelsen defineres i forhold til opnåelse af relevante kompetencer til den enkeltes ungdoms- og voksentilværelse. Det er klart, at hele formålet med at lovfæste undervisningstilbuddene til udviklingshæmmede unge er, at undervisningen sigter mod at give deltagerne mulighed for at mestre livssituationen efter undervisningen. Derfor må det være en pligt for undervisningsstederne at sikre, at den kompenserende specialundervisning har den ønskede effekt, og ligeledes, at den individuelle undervisningsplan bygger på en nøje afdækning af deltagerens forudsætninger, færdigheder og behov. Undervisningen skal med andre ord tilrettelægges individuelt. Lovgrundlaget skal først og fremmest beskrive rammerne om og indholdet i uddannelsen. Det siger sig selv, at deltageren skal inddrages i formuleringen af planen. Endvidere er det naturligvis særdeles vigtigt, at undervisningsstederne findes spredt ude over landet med hensyntagen til at kunne nå målgrupperne.

I bemærkningerne til dette beslutningsforslag er det flere steder omtalt, at ungdomsuddannelserne for handicappede forvaltes af amterne. Med gennemførelsen af strukturreformen og ændringen af opgavefordelingerne mellem staten, amterne og kommunerne samt de fremtidige regioner er det bestemt, at kommunerne fremover skal være borgernes indgang til bl.a. den sociale service og specialundervisningen. Det får den betydning for udviklingshæmmede og deres pårørende, at handicapolitikken og dens udmøntning kommer til at ske i kommunerne og herunder gennem de nye lovpligtige handicapråd. Ved forberedelsen af de politiske initiativer, der er lagt op til med dette beslutningsforslag, er det vigtigt at understrege, at der allerede i lovgivningen skal sikres en sammenhæng og en koordinering med et ensartet regelsæt, der gælder for alle 98 kommuner, og med en overordnet ledelse og overvågning af området fra regeringens side.

### 3. De senere års debat på området.

Danmarks handicappolitik tager bl.a. udgangspunkt i FN's standardregler for ligebehandling af handicappede og Salamancaerklæringen, hvor det præciseres, at handicappede og ikkehandicappede skal tilbydes lige muligheder for f.eks. ungdomsuddannelse.

Gennem de sidste mange år har det været et politisk mål, at så mange unge som muligt skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Til det formål er der etableret en lang række forskellige ungdomsuddannelser med hver sit mål og indhold. Hvis man er ung og har særlige behov, f.eks. på grund af udviklingshæmning, således at man ikke kan gennemføre en af de eksisterende ungdomsuddannelser, er den eneste mulighed for undervisning lov om specialundervisning for voksne. Loven blev gennemført i forbindelse med åndssvageforsorgens udlægning til amterne i 1980.

Virkeligheden er, at muligheden for at modtage undervisning efter denne lov i dag er helt afhængig af, hvor i landet man bor, og hvilket handicap man har. Dette er blevet påpeget mange gange gennem de senere år.

I 1999 udgav Undervisningsministeriet »Debatoplæg om specialundervisning for voksne«. Hovedemnerne i oplægget var: mål og kvalitet i ydelsen, sammenhæng og samarbejde uddannelsesinstitutionerne imellem, det tværsektorielle samarbejde og samspil og uddannelses tilbud til unge med særlige behov.

Debatoplægget rejste en række vigtige spørgsmål, bl.a. om, hvad fremtidens specialundervisning for handicappede skal indeholde, og hvilke kriterier der skal danne grundlag for kvaliteten i undervisningen. Debatoplægget peger på en række problemer, bl.a. at der ikke eksisterer objektive berettigelseskriterier for modtagelse af specialundervisningstilbud. Det hedder herom i debatoplægget (side 35):

*»Der eksisterer ingen objektive berettigelseskriterier for modtagelse af et specialundervisningstilbud, idet afgørelser baseres på et konkret skøn i hvert enkelt tilfælde.*

*Det afstedkommer en del problemer, bl.a. kan lovgivningen ikke sikre ensartethed i undervisningstilbuddet.*

*Det betyder, at amterne ikke kan fastlægge et fælles grundlag for servicering af den enkelte bruger. Det påvirker brugerne, idet der opstår usikkerhed om, hvilken og hvor meget undervisning de kan forvente at modtage.«*

Debatoplægget førte til en efterfølgende drøftelse i forskellige sammenhænge, bl.a. i DSI, (De Samvirkende Invalideorganisationer) og DSI's medlemsorganisationer. DSI har bl.a. udtalt :

*» Retsgrundlaget og en dertil hørende vejledning må klart og tydeligt beskrive de rettigheder, handicappede har. ... Der er store forskelle mellem amternes tilbud. Så store forskelle, at vi mener, det udgør et reelt problem. Men vi er på den anden side ikke meget for at beskrive minimumskrav i lovgivningen. Vi er nervøse for, at niveauet i praksis hurtigt kommer til at ligge på denne laveste fællesnævner.«*

En oversigt over specialundervisning for voksne er samlet i Amtsrådsforeningens publikation »Amternes specialundervisning for voksne: status og forventninger 2003«. Denne publikation gennemgår de hovedprincipper, som danner grundlag for den kompenserende specialundervisning, og beskriver de principper, der her i landet sigter mod at sikre en ligebehandling, nemlig solidaritetsprincippet, kompensationsprincippet og sektoransvarlighedsprincippet. Rapporten beskriver bl.a. styringen af voksenspecialundervisningen og beskriver undervisningsområderne. Derudover indeholder den en række forventninger og anbefalinger til fremtidens voksenspecialundervisning. Blandt arbejdsgruppens anbefalinger skal her fremhæves, at *»der bør ske en omlægning af ung-*

*domsundervisningen til et uddannelsesforløb for unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, hvor den traditionelle, kompenserende specialundervisning indgår som et delelement«.*

Omtrent samtidig med arbejdsgruppens rapport gennemførte Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) en evaluering af »Specialundervisning for voksne« i Danmark. Rapporten udkom i december 2003 og tegner et billede af et område, der er præget af en positiv indstilling med store frihedsgrader til at prioritere og organisere undervisningstilbuddene. Men det betyder til gengæld også, at der på landsplan opleves markante forskelle i omfanget og indholdet af de tilbud, der gives til de forskellige målgrupper.

I evalueringsgruppens centrale anbefalinger, side 16, hedder det bl.a.:

*»Alle unge skal have ret til en ungdomsuddannelse.*

*Unge med særlige behov bør have ret til at modtage undervisning i forlængelse af folkeskolen på linje med andre unge, og denne ret bør sikres ved lov, så Danmark kommer på niveau med de øvrige skandinaviske lande. Gennem lov om specialundervisning for voksne tilbydes undervisning til unge med generelle indlæringsvanskeligheder og andre unge, som på grund af deres handicap ikke kan profitere af undervisningen på de ordinære ungdomsuddannelser. Loven sikrer imidlertid ikke i praksis, at alle unge med særlige behov tilbydes undervisning, og den sikrer ikke landsdækkende normer om undervisningens omfang og varighed. Undervisningstilbuddene til unge varierer fra amt til amt og fra institution til institution. Undervisningen sigter mod at forberede de unge på voksenlivet, men med forskellig vægt på elevernes personlige, faglige, almene og erhvervsmæssige kompetencer. Ungdomstilbuddene adskiller sig væsentligt fra de øvrige undervisningsaktiviteter under lov om specialundervisning for voksne. Det vil være hensigtsmæssigt at etablere et selvstændigt lovgrundlag, der kan rumme undervisningen af unge med særlige behov. I den forbindelse bør undervisningstilbuddene udvikles til en egentlig ungdomsuddannelse. Der bør tages politisk stilling til uddannelsens formål, indhold m.v., så en ny ungdomsuddannelse kan defineres ud fra mål og ikke ud fra elevernes handicap.«*

Daværende undervisningsminister Ulla Tørnæs indhentede bl.a. fra Rådet om Kortuddannedes Fortsatte Uddannelse en udtalelse til EVA's rapport. Det hedder heri bl.a.:

*»På baggrund af drøftelserne kan det konkluderes, at Rådet om Kortuddannedes Fortsatte Uddannelse er enig i følgende anbefalinger, som Danmarks Evalueringsinstitut har givet som resultat af undersøgelsen:*

*Alle unge skal have ret til en ungdomsuddannelse, hvilket indebærer, at den store regionale forskel i ungdomsuddannelsesstilbuddet skal erstattes med et mere ensartet tilbud.«*

Center for Ligebehandling af Handicappede har ligeledes fremhævet dette og skriver bl.a. i tidskriftet Lighedstegn, nr. 1, april 2005 under artiklens hovedoverskrift: »Regeringsgrundlaget »Nye mål««:

*»Et af de markante initiativer i regeringsgrundlaget er løftet om en ungdomsuddannelse til alle. Det har i mange år været en af rådets mærkesager at få sikret alle unge med handicap adgang til en ungdomsuddannelse. Det drejer sig dels om at sikre, at normalt begavede unge med handicap får lige muligheder i forhold til det ordinære ungdomsuddannelsessystem, dels om at sikre, at også udviklingshæmmede og andre, som ikke kan profitere af det traditionelle ungdomsuddannelsessystem, får et lovfæstet krav på en treårig ungdomsuddannelse efter endt grundskole. Regeringens liste over initiativer til sikring af, at 95 pct. af en årgang i 2010 gennemfører en ungdomsuddannelse, bør derfor også indeholde:*

*- en fokusering på handicapkompensation*

- at 18-19-årige handicappede omfattes af den erhvervsuddannelsesgaranti, regeringen vil give til alle andre unge
- at der lovgives om en ungdomsuddannelse til udviklingshæmmede og andre, som ikke er i målgruppen for de traditionelle ungdomsuddannelser.«

Handicaporganisationerne LEV og DSI har gennem de senere år mange gange fremhævet den manglende ret til en ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, og i 2004 gjorde LEV det til et indsatsområde. Handicaporganisationerne påpeger bl.a., at dette problem slet ikke eksisterer i de andre nordiske lande, hvor ungdomsuddannelse er en ret for alle – uanset handicap eller ej

#### 4. Danske erfaringer med uddannelsesstilbud til udviklingshæmmede unge og unge med særlige behov

Som det fremgår af de forrige afsnit, er det i den nuværende lovgivning amterne, der står for specialundervisningen af unge (efter endt folkeskoleforløb) og voksne.

Der er her grund til at fremhæve, at Fyns Amt i højere grad end andre af landets amter har prioriteret specialundervisningsområdet højt. Senest er der i 2003-04 påbegyndt et udviklingsarbejde, der omfatter de fire fynske ASV'er (Amtets Specialundervisningscenter for Voksne). Det er ikke det første udviklingsarbejde på de fynske skoler, idet man allerede i 1992 udarbejdede en udviklingsplan med en række konkrete målsætninger, som man i årene derefter i vidt omfang forsøgte at føre ud i livet. I dag står Fyns Amt som det område i Danmark, der er førende inden for den kompenserende specialundervisning. Dette er beskrevet i flere sammenhænge, bl.a. i Fyns Amts »Udviklingsplan 2004 for ASV Odense, ASV Sydlyn, ASV Vestlyn, ASV Østlyn og Brangstrupskolen«.

Der er på de fynske skoler opnået ualmindelig gode resultater, og mange fynske unge udviklingshæmmede har fået mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. En del af aktiviteterne på ASV'erne har kunnet gennemføres som indtægtsdækket aktivitet. Der er talrige eksempler på, at unge, der i det fynske system har gennemgået en ungdomsuddannelse, har opnået kompetencer, der har gjort det muligt for dem efter endt uddannelse at opnå ansættelse f. eks. i et skånejob, eller de kan på anden måde indsluses i arbejdslivet på en ordentlig og værdig måde. På skolerne lærer de unge blandt meget andet vigtige sociale spilleregler, der kan hjælpe dem godt på vej til at komme i job. De stærkeste unge vil på det grundlag kunne komme ud i almindelige job, og andre vil kunne komme i beskæftigelse på beskyttede arbejdspladser m.v. Det er kendetegnende for unge, der har gennemgået uddannelserne, at de føler sig mere værdsat og mindre byrdefulde, og samtidig opbygger de værdifulde venskaber og et mere normalt socialt liv end handicappede, der ikke har fået tilbuddet om en sådan uddannelse. Hele indsatsen i det fynske arbejde bygger i høj grad på en erfaring om, at de unge har nogle kompetencer, som man ved fælles indsats kan finde frem til og udvikle og derved give dem en langt bedre udgangsposition ved tærsklen til arbejdslivet.

Det er et centralt element, at indsatsen hele tiden fokuserer på, at hvis den unge får mulighed for at tilegne sig kompetencer, som gør, at han eller hun kan benytte sig af det etablerede ungdomsuddannelsessystem, så skal den unge selvfølgelig gennemføre sin ungdomsuddannelse dér – helt eller delvis. Her tænkes bl.a. på det faglige på erhvervsuddannelserne og det skolemæssige på bl.a. VUC.

Et andet aspekt med de nuværende erfaringer er den store specialviden om undervisning af denne gruppe unge, som gennem årene er blevet oparbejdet. Denne erfaring kan man få stor nytte af, når man indtænker den i den fremtidige udvikling af hele ungdomsuddannelsesområdet. Her tænkes især på den måde, som denne form for undervisning gribes an på med særlig vægt på den individuelle undervisningsplan, de kompetenceafdækkende forløb, evalueringsmetoder samt den direkte inddragelse af den unges eget uddannelsesforløb.

Fyns Amt står ikke alene med sin indsats, idet der også i Vestsjællands Amt, Århus Amt, Københavns Amt og Københavns Kommune er etableret uddannelsesforløb, der i nogen grad kan sam-

menlignes. Forløbene i disse amter er forskellige i omfang og indhold, og de kan mangle den klarhed og sammenhæng, der kendes fra Fyns Amt, men erfaringer fra alle dele af landet bør naturligvis bruges positivt, når den fremtidige uddannelse på dette område skal planlægges.

Generelt er det et meget stort problem, at udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov ikke har et egentligt retskrav på en treårig ungdomsuddannelse efter endt grundskole. Lovgivningen kan kun beskytte denne gruppe unge mod diskriminerende behandling i uddannelsesforløbet, hvis den sikrer et retskrav på en ungdomsuddannelse.

Hvis Folketinget vedtager beslutningsforslaget, vil det nødvendige grundlag være sikret for, at udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, der på grund af et handicap ikke kan gennemgå det traditionelle ungdomsuddannelsessystem, fra og med skoleåret 2007 får et lovfæstet krav på en treårig ungdomsuddannelse efter endt grundskole, uanset hvor i landet de har bopæl.

### 5. Nordiske erfaringer

I de andre nordiske lande eksisterer diskriminering af unge udviklingshæmmede ikke, da unge med udviklingshæmning i de andre nordiske lande er omfattet af den ret, alle unge har til en ungdomsuddannelse. Udgangspunktet i de andre nordiske lande er altså, at *alle* unge har den samme ret til en ungdomsuddannelse, der kan udvikle den enkeltes kompetencer med hensyn til ungdoms- og voksenlivets mange aspekter.

Som eksempel kan nævnes, at i Sverige er alle videregående ungdomsuddannelser samlet i »gymnasieskolen«. Den omfatter alle unge og er således en enhedsuddannelse, som vi kender den fra folkeskolen i Danmark. Unge med udviklingshæmning er også omfattet af ungdomsuddannelsen. Gymnasieskolen indeholder en gren, »gymnasiesærskolen«, der henvender sig til unge, der ikke kan følge gymnasieskolens almindelige programmer, fordi de f.eks. er udviklingshæmmede. Man har i gymnasiesærskolen opstillet mål for skolens opgaver, og skolen skal bl.a. stræbe mod, at hver elev er bevidst om sig selv som person og bevidst om sine forudsætninger og muligheder, at hver elev kan kommunikere og beherske det svenske sprog, tegnsprog eller alternativ kommunikation, kan give udtryk for sine erfaringer og tanker og kender til årsagerne til samfundets love og regler samt sine rettigheder og pligter i skolen og samfundet.

I Sverige er det omhyggeligt indarbejdet og tydeliggjort i den gymnasiale uddannelse, hvad uddannelsen omfatter. Derved kan elever og forældre have ganske klare og realistiske forventninger til uddannelsen. F.eks. indeholder læseplanerne bestemmelser om omfanget af undervisningen. Unge med udviklingshæmning har krav på at modtage 3.600 timers undervisning i gymnasieskolen over 3 år.

Den svenske ungdomsuddannelse bygger på det princip, at uddannelse er en ret for alle, og at samfundet, repræsenteret ved myndighederne, har en pligt til at stille uddannelsen til rådighed.

De svenske erfaringer er meget positive, og forslagsstillerne vil under udvalgsarbejdet tage initiativ til, at der indhentes yderligere materiale fra Sverige og de øvrige nordiske lande for at belyse, hvordan et så vigtigt forvaltningsområde, der henvender sig til handicappede, kan komme til at fungere på et kvalitativt højere niveau, når retsprincipper vinder indpas og de enkeltstående lokale initiativer erstattes af en landsdækkende koordinerende og udviklende indsats.

### 6. Sammenfatning

Lovgivningen sikrer ikke udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov, der ikke kan gennemgå en traditionel ungdomsuddannelse, en egentlig ret til en ungdomsuddannelse efter grundskolen. Det har været et problem uafbrudt siden 1980, hvor åndssvageforsorgen blev udlagt til amterne. De enkelte amter har valgt forskellige måder at forholde sig til problemerne på, og kun



nogle få amter kan tilbyde denne gruppe af unge en god ungdomsuddannelse med kvalificerede tilbud. Fyns Amt har arbejdet målbevidst på at sætte system i ungdomsuddannelsen til denne gruppe og driver i dag flere skoler. Men andre amter har stort set ingen tilbud. Det beror derfor til dels på tilfældigheder og navnlig på geografiske forhold, om der bliver taget hånd om denne gruppe. Det er ikke i overensstemmelse med dansk tradition og med den enighed, der er her i landet om at sikre alle handicapgrupper en ordentlig behandling. Det stiller også Danmark dårligt i sammenligning med andre nordiske lande, der lægger vægt på at give de unge et retskrav på en uddannelse.

Der er gennem årene ofte blevet gjort opmærksom på denne mangel på system i uddannelses tilbuddene. Materiale, rapporter, evalueringer og høringsvar m.v. fra faglige organisationer, brugerorganisationer, Amdsrådsforeningen og Undervisningsministeriet har klart samstemmende peget på behovet for en ungdomsuddannelse til denne gruppe unge borgere. Der er henvist til en del af materialet i nærværende beslutningsforslag. Imidlertid har skiftende regeringer ikke taget skridt til at sikre en lovgivning, der giver denne gruppe af unge et lovfæstet krav på undervisning. Dansk Folkepartis folketingsgruppe har derfor besluttet at fremsætte dette forslag, der – hvis det vedtages af Folketinget – vil give de udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov, som ikke har mulighed for at få glæde af det nuværende ordinære uddannelsessystem, et lovfæstet krav på en treårig ungdomsuddannelse efter endt grundskole, uanset hvor i landet de er bosat.

### *Skriftlig fremsættelse*

**Tina Petersen (DF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

*Forslag til folketingsbeslutning om tilbud om ungdomsuddannelse til udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov.*

(Beslutningsforslag nr. B 51).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.